

בדרך לחדר הניתוח.
שנים של המתנה

בואו

קדושר לגרש

מימין: ד"ר אורי אלבז, ד"ר יורי קיברסקי וד"ר אורני קפליך. מסאז' צ'לומיס. קובי קואנקס

■ **ורד קמינסקי / / צילומים באדיבות המרכז הרפואי אסף הרופא**

השמועה פשטה בצ'י'אפס, כפר נידח בדרום מכסיקו, ועשרות אנשים נהרו אל בית החולים, בתקווה ששלושת הרופאים שהגיעו מ'אסף הרופא' ישיבו את מאור עיניהם ■ **ניתחנו עם מכשור וסטריליזציה שהכרנו לפני 40 שנה**, אומרת ד"ר אודרי קפלן-מסאס ■ **"מדובר באנשים שממתינים שנים ארוכות לניתוח"**, מוסיף ד"ר אורי אלבז, **"אלמלא הגיעו אלינו, חלקם היו מתים עיוורים"** ■ **ויהי אור**

אלבז, "קיבלו אותנו בקריאות שמחה ובמחייאת כפיים, משהו שאף מטופל ישראלי לא עשה וכני ראה גם לא יעשה אף פעם...".
באיזו תחושה חזרת הביתה?
"עצם העובדה שאתה יכול לתרום מעצמך לאנשים שלא יכלו לקבל עזרה משום מקום אחר, עושה את השליחות הזאת למשהו שלא אשכח לעולם", אומר ד"ר אלבז, "זאת חוויה אנושית ומרגשת, שהייתי שמח לחזור עליה שוב בעתיד".
"עברנו וניתחנו בתנאים לא־תנאים", אומר ד"ר קיברסקי, "וכשאתה פועל בסביבה שכזאת, המה־לך הניתוחי הוא ארוך יותר, מסובך יותר וגם מאת"

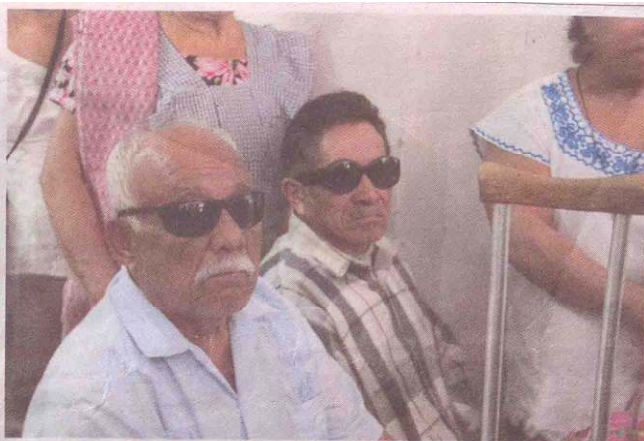
מחייאות כפיים סוערות

הצוות הישראלי הגיע חמוש בציוד רפואי ועבר ללא הפסקה בשיטת הסרט הנע. "ניתוח רחף ניתוח", אומר ד"ר קיברסקי, "היה לנו חשוב להספיק כמה שיותר, ובאמת, בפרק זמן של שבועיים, הצלחנו לנתח 150 איש. רובם סבלו מקט"ר קטן מתקדם, הבחינו רק בין אור לחושך או שלא ראו דבר. בכך הוגשם חלום עבור אלו שהיו משור כנעים שימותו מבלי לראות את פני יקיריהם".
"בצ'י'אפס הייתה לנו קבלת פנים חמה ומ־לבנת, למרות שלא הבנו אף מילה", אומר ד"ר

ד"ר קפלן-מסאס: "עבדנו עם צוות רופאים מקומי, ומזל שהשתעשעתי קצת בלימודי ספרדית לפני שיצאנו לדרך, כי איש לא דיבר שם אנגלית, לא הרופאים המקומיים, לא האחיות, וודאי שלא האינדיאנים מהכפרים"

ויהו לה דוקטורס", כך קיבלו תושבי העיירה הנידחת צ'י'אפס במכסיקו את שלוש שות הרופאים הישראליים, שהגיעו להשיב את מאור עיניהם. חורשים ארוכים הם המתיינים להם, התחננו על נפשם באוזני הצוותים הרפואיים המקומיים, קיוו לעמוד בקריטריונים הצבויים המוקדמים עבור בין הכפרים הרחוקים בפאתי הג'ונגלים מבעוד מועד, בדקו ומיינו את המועד מדים וקבעו מה מידת החיפזות במצבם. רק כרי המול שביניהם זכו להגיע אל שולחן הניתוחים. קשישה בת 80, שמשר שנים ראתה רק את ההיבדל בין חושך לאור, תינוק עיוור כבן שנתיים ונער כבן 15 הם שלושה מבין המאושרים שנותחו. מכי הניתם מרובר בהישג אירי ומופלא, כמעט נס, שספק אם היו זוכים לו בבתיבות אחרות.
לנס אתרואים רופאי העיניים מהמרכז הרפואי 'אסף הרופא', ד"ר אודרי קפלן-מסאס, מנהלת שרת הגלאוקומה, ד"ר יורי קיברסקי, רופא בכיר וד"ר אורי אלבז, רופא מומחה. השלושה המריאו לפני שבועות ספורים לצ'י'אפס, נקודה עזירה על מפת דרום מכסיקו, על גבול גואטמלה, אתח המדינות העניות במכסיקו, שמרבית תושביה הם אינדיאנים.

הרופאים בפעולה. מיכשור עתיק
בחדרי הניתוח

התקבלו במחייאת כפיים. משלחת הרופאים בנייאפס (משמאל) והמארחים

באו הדוֹשָׁר לגֵרֶשׁ

ד"ר אלבז: אם לא מטפלים בקטרקט, הולך ומחמיר, כמו מצבם של חושבי צ'יאפס, שהזנחה רפואית הובילה אותם לנח, שחלקם לא כמעט דבר"

גר יותר תפקדו לצידו של צוות שלא ידע מילה באנגלית, נכסבית תקשורת קשה ומסורבלת, ובי תום כל התהליך הזה, לראות אנשים שהאור חוזר להם לעיניים, זה מאורע מרגש מאין כמוהו."

איכר שלא יודע קרוא וכתוב

קטרקט, מחלה המתבטאת בעכירות עדשת העין, היא אחת הסיבות העיקריות לידי דה בראייה בעולם המערבי. במדינות מתפתחות, חסרות ציוד והכשרה רפואית, נירוי גים החולים בקטרקט לעיוורון. הטיפול במחלה הוא באמצעות ניתוח פשוט יחסית, בו מוחל פת הערשה בתותב עדשה. אלא שמה שנחשב פשוט ברפואה מתקדמת, מתברר כבלתי אפשרי בצ'יאפס, אחת מ-31 מדינותיה של מלסיקה, שהזמן בה כמו עצר מלכת. בשל מיקומה המר בודה, נותר בה ריכוז גבוה של אינדיאנים, רבים מהם עוברים כחוקאים, עוסקים בגידולי קפה ומתקיימים ברוחק.

בבית החולים המקומי פשטה השמועה על שלושת הרופאים העומדים להגיע ולחולל ניסים. עשרות אנשים מכפרים מרוחקים, מרחק של 8-10 שעות נסיעה בררכים עקלקלות, שנבחרו במיון מוקדם, נהרו למקום, בתקווה לזכות במאור עיניים. 80 אחוז מהמנותחים הגיעו אלינו במצב שכבר לא ראו דבר", אומרת ד"ר קפלן מסאס, "לשמחוננו, הצלחנו לעזור ל-150 מטופלים". אחת לפרק זמן סוגרת קפלן מסאס את המרפאה הפרטית, נפרדת מן המשפחה ומריחקה למהוות גידחים שעל הגלובוס. "בחורף שעבר נסעתי לגבול טיבט", היא אומרת, "ותמיד התחושה היא שההתנרות היא זכות גרולה. זה שונה מלנתח אדם בעל אמצעים. כשמגיע אליי איכר ממדינת צ'יאפס, שאינו יודע קרוא וכתוב,

כלי הניתוח הבאנו מהארץ, אבל חלק מהציוד היה מבית החולים, עם מכשור ועם סטריליזציה שהכרנו לפני 40 שנה, במקרה הטוב. בעיקרון, קטרקט הוא ניתוח פשוט שנמשך בין חצי שעה ל-40 דקות, אבל בהיעדר ציוד מתאים, נאלצנו לנתח בשיטה הישנה, דבר שהאריך את זמן הניתוח. אבל עובדה שלמרות הכל, זה עבד".

היו מקרים שלא הצלחתם בחם? אנשים הגיעו אלינו במצב של כמעט עיוורון, כך שכל מה שעשינו עבורם, אפילו אם לא הצליח כמצופה, הביא לשיפור במצבם. מה למדתם מהצרות המקומיות? "לעבוד עם אנשים מתרבות אחרת, להוציא מהם את המקסימום בלי התנשאות. גם להתחשב בקודים ההתנהגותיים שלהם זה לימוד מאוד חשוב".

יש מחלות עיניים שנפוצות במיוחד במלסיקה ובמדינות אחרות? "לא, אבל הטיפול הלקוי מחמיר את המחלות הקיימות", אומר ד"ר אורי אלבז, "כל אחד מאיתנו יסבול בשלב זה או אחר מקטרקט. הגיל עושה את שלו. מדובר במחלה שמגיעה בכל מקרה, ברוב המקרים לאחר גיל 70-80, בשל שינויים במבנה הערשה שבאים עם הגיל. יש קשר גם לתזונה או לטראומה שעוברת העין, אם לא מטפלים המצב הולך ומחמיר, כמו מצבם של חושבי צ'יאפס, שהזנחה רפואית מתמשכת הובילה אותם לכך שחלקם, כאמור, לא ראו כמעט דבר".

מקרים שתזכרו במיוחד? "הגיעו אלינו זמן קצר לפני 90 פלוס ותינוק כבן שנתיים, וגם כמה נערים בגילאי 15", אומר אלבז, "ולכל אחד מהם היה את הקטרקט שלו. או שמדובר בקטרקט מגיל צעיר, או שזוהי תוצאה של טראומה לעין. הצעירים יותר השאירו עלינו חותם וסיפוק אישי. ידענו שהצלנו את הראייה שלהם, ובעצם, את חייהם".

היעד הבא? "אולי אפריקה".

ואני מנתחת אותו בהצלחה, זה מוכיר לי את מהות עבודתי כרופאה". אחת המטופלות, מספרת קפלן מסאס, הייתה קשישה כבת 80. "זאת הייתה סבתא שהצליחה להכביל רק בין אור לחושך. מיד לאחר ניתוח הקטרקט, שלו היא הייתה זקוקה מזה עשר שנים, היא ראתה לראשונה את פניהם של שני נכדיה, שהגיעו עם כל המשפחה וחיכו לה. זה היה רגע מרגש במיוחד. ההודמנות להתמודד עם ניתוחי קטרקט וגלאוקומה בקצה השני של העולם, בתנאים קשים, גונת את התחושה כאילו כל העולם עכשיו נתון בידיי, וכל מה שקיים הוא רק הידיים שעובדות והעין המנותחת".

אם לא הייתם מגיעים לנתח, יש סיכוי שהם לא היו רואים לעולם? "צ'יאפס היא מדינה ענייה, שאנשי הכפר רים שלה מתעוררים הררגתית מקטרקט", אומר ד"ר אלבז, "הם עלולים להכות שנים עד שיהיה תורם לניתוח. אז זה ייקח שנים רבות מדי, חלקם, ללא ספק, ימותו עיוורים. בין האנשים שהצליחו להגיע אלינו היו כאלה שהמתנו בתור שלוש שנים ויותר".

ניתוחים בשיטה הישנה

כששואלים את ד"ר קפלן מסאס אם המסע היה ממחינתה הגשמת חלום, היא נאנחת מעט. "חלום? ממש לא", היא אומרת, "בסך הכל מרוי בר במצב קשה, מעייף, וגם חליתי במחלה מקומית שהשביחה אותי ליומיים, שלא לדבר על כך שלא פשוט לשמור על מקצועיות גבוהה בנייתוחים, שמתבצעים בתנאים כסיסיים ביותר. עבדנו שם יחד עם צוות רופאים מקומי, ומזל שהשתעשתי קצת בלימודי ספרדית לפני שייצאנו לדרך, כי איש לא דיבר שם אנגלית, לא הרופאים המקומיים, לא האחיות, וודאי שלא האינדיאנים מהכפרים. התקשורת הייתה קשה ונעדרו במתורגמן מ'אספ הרופא' ובמתורגמן גים מקומיים, שעזרו גם במלאכת הניתוח. את

ד"ר קפלן מסאס: טיפולנו, 80 ומיד לאחר ניתוח הקטרקט, שלו היא הייתה זקוקה מזה עשר שנים, היא ראתה לראשונה את פניהם של שני נכדיה, שהגיעו עם כל המשפחה וחיכו לה"